

El riu de la revolta

1 Un cabal abundant, però no tant

ANTONIO MADRIDEJOS
BARCELONA

L'Ebre és el segon riu més cabalós de la península, amb un cabal mitjà de 600 metres cúbics per segon (m³/s) a l'altura de Tortosa, només per darrere del Duero, que porta 750 m³/s a Porto. Però aquesta aparent abundància varia molt depenent de l'any i de l'estació, a més a més d'haver experimentat un retrocés en els últims anys pel canvi climàtic. La legislació ambiental estableix el cabal mínim que han d'alliberar els embassaments perquè

els rius puguin garantir en tot moment la supervivència dels peixos i, en general, de l'ecosistema fluvial. El problema, segons els detractors del Pla Hidrològic de l'Ebre (PHE), és que amb el cabal mínim previst a Tortosa (entre 80 m³/s i 150 m³/s, en funció del mes) no n'hi ha prou perquè això sigui així, a més a més de donar via lliure a la salinització i dificultar el transport dels fangos necessaris per al manteniment del tram final. El delta, diuen, està en perill.

2 52 nous embassaments i rescloses a tota la conca

L'Ebre neix a Cantàbria i amb posterioritat rep les copioses aportacions dels seus afluents del Pirineu i el Sistema Ibèric, però en línies generals travessa un territori eminentment sec. Això ha fet que la conca sigui una de les més explotades i regulades d'Europa, amb 69 embassaments amb capacitat superior als 5 hectòmetres cúbics, incloent-hi infraestructures d'aprofitament hidroelèctric, laminació d'avingudes i reg, i 12 més en fase de construcció. Si els embassaments ac-

tuals estiguessin plens, l'aigua emmagatzemada seria de 7.580 hm³. Però amb tot plegat no sembla que n'hi hagi prou per al PHE, que per satisfer la demanda dels regants preveu augmentar la capacitat d'emmagatzematge amb 52 nous embassaments i rescloses, alguns molt controvertits com el pantà de Biscarrués, que amenaça una zona d'alt valor paisatgístic i potencial turístic al riu Gállego, o el recreixement de la presa de Yesa, al riu Aragó. El pressupost no està garantit.

3 465.000 hectàrees de reg, un 48% més

El PHE no preveu un gran augment de la demanda urbana i industrial, però sí que considera que cal reservar fins a 2.800 hectòmetres cúbics anuals addicionals, dues vegades la quantitat que preveia transvasar el vell pla hidrològic del Govern d'Aznar, per proveir d'aigua les 465.000 noves hectàrees de regadiu que sol·liciten les sis comunitats per on passa el riu. Unes 150.000 hectàrees serien per a Catalunya, fonamentalment a partir dels canals del Xerta-Sènia i es-

pecialment del Segarra-Garrigues, malgrat que difícilment s'arribaran a posar tots en marxa a causa de les limitacions ambientals de la Unió Europea, l'interès comercial i el cost de l'aigua, inassumible per a molts agricultors. Actualment ja hi ha 965.000 hectàrees de regadiu a tota la conca, de manera que 465.000 hectàrees suplementàries suposarien augmentar la superfície de reg en un 48% i reservar un 70% de totes les aportacions de l'Ebre a aquestes necessitats agrícoles.

► Marea blava ► Manifestació contra el transvasament de l'Ebre a Amposta, ahir.

4 El vell transvasament o la venda dels drets d'ús

L'Ebre compta avui en dia amb set transvasaments cap a conques d'altres rius, malgrat que només un parell transporten un volum notable: el de Zadorra (amb una mitjana anual de 200 hm³), que proveeix l'àrea de Bilbao, i el de Tarragona (70 hm³), les aigües del qual arriben fins al Baix Penedès. El PHE no cita cap obra nova en aquest sentit -ni tan sols planteja augmentar la capacitat o la longitud dels aqueductes ja existents-, però la Plataforma en Defensa de l'Ebre tem que la reducció

del cabal mínim del riu augmenti la disponibilitat d'aigua en mans dels regants i, a la llarga, això signifiqui que es puguin vendre els drets d'ús a altres comunitats. L'aqueducte fins a Almeria iniciat en temps d'Aznar va ser derogat el 2005, però Múrcia i el País Valencià no han tirat la tovallola. També s'ha plantejat l'arribada d'aigua a Barcelona a partir del minitransvasament de Tarragona o fins i tot a través d'una nova conducció des del Segre.

5 Els punts negres en qualitat de l'aigua

Actualment, el 83% de la població de la conca aboca les seves aigües residuals a l'Ebre o els seus afluents després de passar per depuradores amb tractament secundari (tractament biològic de la matèria orgànica), una millora substancial davant el 50% de l'any 2000 però que encara ha d'arribar més lluny, segons la Unió Europea.

L'objectiu del PHE és estendre el tractament a tots els municipis de més de 2.000 habitants, així com incloure un tractament

terciari (microfiltració, desinfecció) en zones afectades per un excés de fòsfor, per exemple. El pla té també com a objectiu millorar els 409 abocaments industrials a tota la conca, incloent-hi zones conflictives com les del riu Zadorra a Vitòria o el Huerva a Saragossa.

També es destina un esforç especial a sediments contaminats com els de l'Ebre a Flix i el Gállego a Sabiñánigo (Osca) i al tractament de problemes amb els nitrats, com a l'aquífer de l'Urgell.

6 Contravenir directives ambientals de la UE

Els detractors sostenen que les grans actuacions previstes pel PHE, des de la reducció del cabal mínim fins a la construcció de nous embassaments, atempten contra algunes de les principals directives europees en matèria ambiental, com per exemple les d'aigua, aus i hàbitats.

Altres aspectes són evidentment menys conflictius, com ara la proposta de creació de 27 reserves naturals fluvials en zones ben conservades, que inclouen els rius Tor i Vallferrera, al

Pirineu català. En l'apartat de fauna, vol destinar esforços suplementaris a controlar la cada vegada més elevada presència d'animals exòtics (cargol poma, silur, lucioperca, musclo zebra, gambúsia o tortuga de Florida, entre molts altres). Així mateix, planteja millorar la qualitat dels boscos de ribera que es troben en un estat deficient (20% del total) o dolent (17%) i recarregar els aquífers que pateixen més la sobreexplotació, com per exemple els d'Alfarnés i Belchite.